

Biblické slovo, které nás má dnes vzbudit, nabudit a povzbudit, je zapsáno v Janově evangeliu, v 6. kapitole, ve verši 33. a 34., kde čteme:

„Nebot' Boží chléb je ten, který sestupuje z nebe a dává život světu. Řekli mu: Pane, dávej nám ten chléb stále!“

*

Ó Pane, z moře nejistoty, z moře otazníků vystrkujeme své hlavy a prosíme o Boží chléb, jenž dává život nám i světu. Amen.

*

Přátelé v Kristu,

tři týdny před Velikonocemi směřujeme spolu s Ježíšem do Jeruzaléma. Ježíšovi druzi pevně doufají, že Ježíš bude v Jeruzalémě triumfovat, že jejich Mistr má tu moc, aby překonal Boží láskou násilí, aby ve světě ustavil vládu pokoje a spravedlnosti podle Boží ústavy. Již připravují slavný vjezd Spasitele do Jeruzaléma za čtrnáct dní, na Květnou neděli, již organizují ten triumf. Jejich touha bude však ostře kontrastovat se skutečností pašijového týdne, s výsměchem, ranami, s kalvárií a s Ježíšovou smrtí na kříži.

Minulý týden jsme byli v Rakousku a moje nejstarší dcera Adéla se podivovala nad hlavním křesťanským symbolem – křížem s ukřižovaným Ježíšem – a říkala: „To je pro křesťany typické, že mají jako hlavní symbol umučeného, lidmi utrápeného člověka, mrtvolu na popravčím dřevě. Vždyť je to vítězství negativity a násilí, znamení nevydařenosti a důsledek hříchu.“ Ptala se, proč nemáme symbol, který oslavuje život, který by poukazoval k tomu, že život je silnější než smrt. Odvětil jsem, že my, čeští evangelíci, nemáme jako hlavní symbol krucifix, ale kalich. Kalich nové smlouvy mezi Bohem a člověkem, smlouvy stvrzené a dokonané Ježíšovou smrtí. Ale moje replika působila dost chabě. To asi proto, že jsem své dceři vnitřně dával za pravdu. Já jsem pro symboly. Symboly mají mluvit jasnou řečí.

Jdu v této věci tak daleko, že se mně z tohoto hlediska nelíbí ani pomník obětem komunismu v Praze Na Újezdě od Olbrama Zoubka. Z výtvarného hlediska je jistě dobrý, ale ta výpověď, ta zvěst mně nepřipadá adekvátní. Pomník znázorňuje postupnou demolici člověka tou zneužitou mocí. Na prvních stupních jsou zřejmé kontury člověka, postupně se ztrácejí a na posledním stupni je už pouze torzo, žalostný zbytek lidského těla. Jakoby to lidské kladivo násilí bylo opravdu všemocné, jakoby v myslích a srdcích obětí nebylo nic, co bytu nemocnou moc překračovalo, přebíjelo, přemáhalo, jakoby ta jejich oběť neměla význam ani smysl. Ta definitivita zvučle mně zaráží a postrádám tam moderní výraz přesahu Ducha nad hmotou, pravdy nad lží a spravedlnosti nad nespravedlností. Blízká Hladová zeď a Petřín, do kterého pomník ústí by mohly pomoci dodat té tryzně naději. Nemyslím slavobránu ani středověkou svatozář, ale nějaký jiný a moderní symbol sestupující z Petřína, jako z nebe dolů, do té hrůzy, na kterou oprávněně vzpomínáme, by se hodil. Někjaký paprsek, který by jen někdy, za určitých podmínek, osvětlil tu bezútěšnost.

Naši předci ve víře rozmístili kříže s ukřižovaným po celé Evropě, na hřbitovech, náměstích, na polních cestách, ve školách, v kostelích i v domácnostech. Všude byl tento symbol Kristovy smrti.

Ruský básník Jevgenij Jevtušenko viděl na moskevských střeších televizní antény a posteskl si: „Tyče televizních antén jsou jako kříže bez Krista.“

A zdá se, že se apoštol Pavel též přiklání k té tristní zvěsti, když píše Korintským: „Kdykoli jíte tento chléb a pijete z tohoto kalicha, smrt Páně zvěstujete, dokud nepřijde.“ Podle Pavla našim hlavním hodem víry a lásky nezvěstujeme vzkříšení, ale smrt Páně.

V postní době směřujeme s Ježíšem do Jeruzaléma k Veliké noci, v které vyvrcholí děj spásy. Vyvrcholí tím, že ukřižovaný zvolá „dokonáno jest“. Nesnadný úkol je splněn, to zadané je vykonáno, završeno. Smrt Páně není nesmyslná, tristní, není ponurá právě proto, že jde o to završení jeho cesty, o dokonání díla. Dnešní neděle, tři týdny před Velikonocemi se v dávné

církevní tradici nazývá latinsky Laetare, což se přeloží, raduj se. Uprostřed postní doby, uprostřed času ztišení je tu náhle radostné evangelium, téměř vánoční radost. V Luterské církvi se této neděli říká „malé velikonoce“. Název této neděle se odvozuje z proroctví Izaiáše z 66. kapitoly, verši 10.: „Radujte se s dcerou jeruzalémskou a jásejte nad ní všichni, kdo ji milujete.“ Novozákonní text, který má naši radost založit a podnit je na tuto neděli předepsán, je to již přečtený text o nasycení zástupu pěti tisíců.

Tento text začíná slovy: „Když to Ježíš uslyšel, odplul lodí na pusté místo, aby byl sám.“ Podstatné je, co Ježíš uslyšel. Abychom to zjistili, musíme nahlédnout do předcházejícího oddílu. A tam čteme o děsném činu krále Heroda: „Herodes dal Jana v žaláři stít. Tak přinesli jeho hlavu na míse a dali ji dívce a ona ji donesla své matce. Janovi přátelé potom přišli, odnesli jeho tělo a pohřbili je. Pak šli a oznámili to Ježíšovi. Když to Ježíš uslyšel, odplul lodí na pusté místo, aby byl sám.“ Nikdo v evangeliích není Ježíšovi tak blízký jako Jan Křtítel. Jeho kázání Ježíš přijal a převzal: přiblížilo se království Boží a sekera je již přiložena ke kořeni stromu. Jeho rukou se Ježíš nechal pokřtít. A nyní slyší Ježíš zprávu o tom, jak hrozně skončil ten jeho nejbližší. Jeho hlavu přinesli na míse k uspokojení cizoložné matrony. Tu barbarskou mísu nese frivolní malá tanečnice, jaký je to výjev, jak se to rýmuje s Janem zvěstovaným blížícím se Božímu Království? Janovi přátelé referují Ježíši o tom, jak se Jan stal obětí sadistického výsměchu a nedivme se tomu, že jak to Ježíš uslyšel, odplul na pusté místo, aby byl sám. Ježíš to musel zpracovat, ta rána ho zasáhla, Pán chce být sám. Není snad budoucnost přicházejícího království společná jak Janovi, tak Ježíšovi? Co se stane s Ježíšem, když Jan byl vydán tak cynické zvůli? Jaké jsou kontury Božího království v mocenských strukturách tohoto světa – Ježíš chce být sám. Chce porozumět Otcí. To osamělé místo je místo Ježíšových modliteb. Jakým způsobem chce Otec, aby se do světa přiblížilo jeho království? Janova hrůza ohlašuje to, co přijde – Olivovou horu, Getsemane, Golgotu. Když se tohle mohlo stát Janovi, co se může stát mně a nám, akteři Božího království nejsou v Božím hájemství, jsou vydáni na pospas i těm nejstupidnějším hrátkám mocných. Náš text neříká, jak Ježíš rozmlouval se svým Otcem, ale víme, jak nás Ježíš učil modlit se: „Posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé, buď vůle Tvá.“ Žalm 11. říká: „Když se všechno od základu smlouvy hroutí, co dokáže spravedlivý?“ Na to musí být sám, na to se musí zeptat Syn Otce před svou cestou do Jeruzaléma, před svátkem Velké noci.

Ježíš byl sám a my čteme: „Zástupy o tom slyšely a pěšky šly z měst za ním. Když vystoupil, uviděl velký zástup a bylo mu jich líto. Když nastal večer, přistoupili k němu učedníci a řekli: Propusť zástupy, ať si jdou do vesnic sehnat něco k jídlu. Ježíš jim řekl: Nemusejí odcházet, dejte vy jim jíst. Oni odpověděli: Máme tu jen pět chlebů a dvě ryby. On však řekl: přineste mi je sem. Potom vzal pět chlebů a dvě ryby, vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby a dával učedníkům a učedníci zástupům. I jedli všichni a nasýtli se. A sebrali dvanáct plných košů nalámaných chlebů, které zbyly. A jedlo tam na pět tisíc mužů kromě žen a dětí.“

Ježíšova událost nasycení zástupů je v evangeliu popisována jako pokrm díkůvzdání. Jako eucharistie. „Vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby a dával učedníkům a učedníci zástupům.“ Chléb, ta mana z Ježíšovy ruky se nerozděluje na místě náhodně zvoleném, ani v libovolném okamžiku. Tato eucharistická hostina na osamělém místě je skutečná odpověď na výsměch Božímu slovu, kterým byla Janova poprava. To je Boží odpověď na potupný konec Jana Křtitele, svědka Božího království. Dvanáct plných košů ještě zbývá, zbývá pro celý Izrael, pro celý svět, ve kterém zazněla a dodnes zní radostná zpráva setnutého Jana a ukřižovaného Ježíše. Tak se přiblížilo království nebeské, tak nepochopitelně, tak divně, tak skrytě. „Radujte se s dcerou jeruzalémskou a jásejte nad ní, vy, kteří ji milujete.“ Raduj se, když se rozdává chléb života. Betlém znamená „Dům chleba“. Je to místo, kde se Ježíš narodil, kde, přišla na svět mana pro lidi všech věků. Každý kostel je „malým Betlémem“, stává se místem lámání chleba, neboť „Boží chléb je ten, který sestupuje z nebe a dává život světu“. A radost dnešní neděle je zachycena v upřímné prosbě Ježíšových následovníků: „Pane, dávej nám ten chléb na každý den.“ Amen.